

Часопис / *Journal*

◇ ЕКОНОМИКА ПОЉОПРИВРЕДЕ ◇
◇ *Economics of Agriculture* ◇

Основан 1954. године / *Established 1954*

Издавачи / *Publishers*

Научно друштво аграрних економиста Балкана, Београд
The Balkan Scientific Association of Agrarian Economists
Институт за економику пољопривреде, Београд (Србија)
Institute of Agricultural Economics, Belgrade
Академија економских наука, Букурешт (Румунија)
Academy of Economic Studies, Bucharest (Romania)

Главни и одговорни уредник / *Editor in Chief*

Проф. др Милан Р. МИЛАНОВИЋ

Уређивачки одбор / *Editorial Board*

др Зорица ВАСИЉЕВИЋ	Prof. Đojo ARSENOVIĆ, Ph.D., Faculty of Agriculture, East Sarajevo, BiH
др Бранислав ВЛАХОВИЋ	Prof. Ioan DAVIDOVICI, Ph.D., Institute for Agriculture Economy, Bucharest, Romania
др Владимир ГРБИЋ	Tomaš DOUCHA, Ph. D., Research Institute of Agricultural Economics, Prague, Czech Republic
др Милан Р. МИЛАНОВИЋ	Prof. Margaret LOSEBY, Ph. D., Facolta di Agraria-Dipartimento DECOS, Viterbo, Italy
др Радован ПЕЈАНОВИЋ	Prof. Mile PESHEVSKI, Ph. D., Faculty for Agricultural Science and Food, Skopje, Macedonia
др Весна ПОПОВИЋ	Др Алевтина ЛИТВИНОВА АЛЕКСАНДРОВНА, Волгоградская государственная сельскохозяйственная академия, Российская Федерация
др Симо СТЕВАНОВИЋ	Prof. Sandor SOMOGY, Ph.D., Faculty for Agricultural Science, Keszthely, Hungary
др Жаклина СТОЈАНОВИЋ	Prof. Jernej TURK, Ph.D., University of Maribor, Faculty of Agriculture, Slovenia
др Данило ТОМИЋ	
др Драго ЦВИЈАНОВИЋ	
др Миладин ШЕВАРЛИЋ	

Лектор / *Lecturer*

Ана ПЕТРОВИЋ

Адреса уредништва / *Editorial office*

Београд, Волгина 15; тел/факс (+381)11/2972-848; E-mail: ekonomika.poljoprivrede@yahoo.com
Belgrade, Volgina 15; tel/faks (+381)11/2972-858; E-mail: ekonomika.poljoprivrede@yahoo.com

UDC 338.43:63

YU ISSN 0352-3462

ЕКОНОМИКА ПОЉОПРИВРЕДЕ ECONOMICS OF AGRICULTURE

58.

“Сагласно одлуци из члана 27. став 1. тачка 4),
Закона о научноистраживачкој делатности
(„Службени гласник РС”, бр. 110/05, 50/06-испр. и 18/10),
утврђена је категоризација домаћих научних часописа

[Листа часописа за друштвене науке](#)

5. Економика пољопривреде М24”

(Часопис међународног значаја)

<http://www.nauka.gov.rs> (28. Jun 2010)

*Београд, јули-септембар, 2011. године
Belgrade, July-September, 2011.*

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ / *EDITORIAL COUNCIL*

мр Душан АНТОНИЋ	Агробанка, Београд
др Богдан БУЛАТОВИЋ	Биотехнички факултет, Подгорица
др Биљана ВЕЉКОВИЋ	Агрономски факултет, Чачак
др Снежана ЂЕКИЋ	Економски факултет, Ниш
др Милутин ЂОРОВИЋ	Пољопривредни факултет, Београд
др Ђорђи ЂОРЂЕСКИ	Факултет за пољопривреду и исхрану Скопље
др Драгић ЖИВКОВИЋ	Пољопривредни факултет, Београд
др Ковиљко ЛОВРЕ	Економски факултет, Суботица
др Мирослав МАЛЕШЕВИЋ	Институт за ратарство и повртарство, Нови Сад
Viktor MANOLE, Ph.D.	Academy of Economic Studies, Bucharest Romania
др Небојша НОВКОВИЋ	Пољопривредни факултет, Нови Сад
др Зоран ЊЕГОВАН	Пољопривредни факултет, Нови Сад
др Христивоје ПЕЈЧИЋ	Пољопривредни факултет, К. Митровица
др Перо ПЕТРОВИЋ	Институт за међународну политику и привреду, Београд
др Горан ПОПОВИЋ	Економски факултет, Бања Лука
др Михајло РАДИЋ	Редовни професор у пензији, Београд
др Вељко РАДОЈЕВИЋ	Међународна менаџерска академија, Нови Сад
др Јеремија СИМИЋ	Редовни професор у пензији, Београд
др Јонел СУБИЋ	Институт за економику пољопривреде, Београд
мр Олга ЧУРОВИЋ	Индустријско биље, Нови Сад

Белешке / Notes

Тираж:

250 примерака

Штампарија:

DIS PUBLIC, Д.О.О., Београд, Браће Јерковић 111/25,
тел./факс: 011/39-79-789

**ЕКОНОМИКА
ПОЉОПРИВРЕДЕ**

САДРЖАЈ

Д. Цвијановић и сарадници ТЕЖИШТА И ЦИЉЕВИ НОВИЈИХ РЕФОРМИ АГРАРНЕ И РЕГИОНАЛНЕ ПОЛИТИКЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ	359
С. Стевановић и сарадници ТРЖИШТЕ КАО “НЕВИДЉИВА РУКА” ИЛИ ДРЖАВНИ ИНТЕРВЕНЦИОНИЗАМ КАО “ВИДЉИВА РУКА” ЕКОНОМСКЕ ПОЛИТИКЕ	371
D. Psaltopoulos, Eudokia Balamou STRUCTURAL DEVELOPMENT POLICIES AND STRUCTURAL CHANGE IN RURAL/URBAN AREAS IN GREECE: AN INTERREGIONAL SAM ANALYSIS	387
Јелена Петровић ЕКОНОМСКА ПОЛИТИКА РАЗВИЈЕНИХ ТРЖИШНИХ ПРИВРЕДА ПРЕМА ЈАВНИМ ПРЕДУЗЕЋИМА	413
Н. Ђокић и сарадници УТИЦАЈ РАЗВОЈА ТРЖИШТА НА ПРОМОЦИЈУ ОРГАНСКИХ ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА	425
Б. Влаховић и сарадници ИСТРАЖИВАЊЕ СТАВОВА ПОТРОШАЧА О ПОТРОШЊИ ОРГАНСКЕ ХРАНЕ У СРБИЈИ	443
М.М. Шеварлић, Златана Петровић РАЗВОЈ СЕОСКОГ ТУРИЗМА У ОПШТИНИ ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ - УГЛЕДНИ ПРИМЕР ЗА СЕЛА СРБИЈЕ	457
Марија Вукашиновић и сарадници УПРАВЉАЊЕ РИЗИЦИМА ПО СТАНДАРДИМА ISO 31000 И 9001:2008 У ВЕТЕРИНАРСКОМ ИНСТИТУТУ	475
Марица Петровић и сарадници ТЕХНИЧКА ОСНОВА РАДА КАО ЧИНИЛАЦ МОДЕРНИЗАЦИЈЕ ПОЉОПРИВРЕДНИХ ГАЗДИНСТАВА У ВОЈВОДИНИ	487
Наташа Кљајић и сарадници ХИДРОЛОШКИ, ПЕДОЛОШКИ И МИКРОКЛИМАТСКИ ПОТЕНЦИЈАЛИ ТЕРИТОРИЈЕ ПАНЧЕВА У ФУНКЦИЈИ ПОЉОПРИВРЕДЕ	503
In memoriam – Проф. др Јован Андрић	525

**ECONOMICS
OF AGRICULTURE**

CONTENT

D. Cvijanović, at all. FOCUS AND OBJECTIVES OF THE RECENT REFORM OF CAP AND EU REGIONAL POLICY	359
S. Stevanović, at all. MARKET AS “THE INVISIBLE HAND” OR STATE INTERVENTIONISM AS “THE VISIBLE HAND” OF ECONOMIC POLICY	371
D. Psaltopoulos, Eudokia Balamou STRUCTURAL DEVELOPMENT POLICIES AND STRUCTURAL CHANGE IN RURAL/URBAN AREAS IN GREECE: AN INTERREGIONAL SAM ANALYSIS	387
Jelena Petrović ECONOMIC POLICY OF DEVELOPED MARKET ECONOMIES TOWARDS PUBLIC COMPANIES	413
N. Đokić, at all. THE IMPACT OF MARKET DEVELOPMENT ON PROMOTION OF ORGANIC AGRICULTURAL PRODUCTS	425
B. Vlahović, at all. RESEARCH ON CONSUMER ATTITUDES OF ORGANIC FOOD CONSUMPTION IN SERBIA	443
M.M. Ševarlić, Zlatana Petrović DEVELOPMENT OF RURAL TOURISM IN THE MUNICIPALITY OF GORNJI MILANOVAC-AN EXAMPLE FOR VILLAGES IN SERBIA	457
Marija Vukašinović, at all. RISK MANAGEMENT ACCORDING TO THE REQUIREMENTS OF THE STANDARD ISO 31000 AND 9001: 2008 IN A VETERINARY INSTITUTE	475
Marica Petrović, at all. TECHNICAL WORK BASIS AS FACTOR OF AGRICULTURAL FARMS MODERNIZATION IN VOJVODINA	487
Nataša Kljajić, at all. HYDROLOGICAL, SOIL AND MICROCLIMATE POTENTIAL ON THE TERRITORY OF PANČEVO IN FUNCTION OF AGRICULTURAL PRODUCTION	503
In memoriam – Prof. dr Jovan Andrić	525

ТЕЖИШТА И ЦИЉЕВИ НОВИЈИХ РЕФОРМИ АГРАРНЕ И РЕГИОНАЛНЕ ПОЛИТИКЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ¹

Д. Цвијановић², З. Симоновић, Б. Михаиловић

Резиме. Пољопривреда и њена аграрна политика су имале значајну улогу у периоду прерастања Европске заједнице у Европску унију, склапањем уговора између чланица у Мастрихту 1992. године. Тиме је на тржишту ЕУ дата нова улога пољопривреди, што је захтевало да се успостави „Заједничка аграрна политика“ (ЗАП). То је представљало значајну реформу у аграрној политици ЕУ, којом су били дефинисани циљеви подстицања раста обима производње основних врста пољопривредних производа. Заједничка пољопривредна политика претрпела је фундаменталну реформу у јуну 2003. године, чиме су се створиле дугорочне перспективе за одрживи пољопривредни и рурални развој. Заједничка аграрна политика Европске уније се мора усмеравати као једна интегрисана политика која доприноси осталим елементима друштвене политике, пре свега у правцу развоја руралних подручја. Данашња ЗАП одражава скоро пола века дуге измене приоритета. Почетни циљ да се повећа производња хране, скоро без обзира на трошкове, замењен је контролисањем вишка производње и прекомерних трошкова. Такође, сада се врши преусмеравање ка испуњавању низа разних друштвених и еколошких циљева кроз механизме који су се знатно раздвојили од производње.

Кључне речи: заједничка аграрна политика, одрживи развој, тржиште, реформе ЗАП.

¹ Рад је део истраживања на пројекту 46006 “Одржива пољопривреда и рурални развој у функцији остваривања стратешких циљева Републике Србије у оквиру дунавског региона” финансираног од стране Министарства за науку и технолошки развој Републике Србије.

² Др Драго Цвијановић, научни саветник, мр Зоран Симоновић, истраживач сарадник, др Бранко Михаиловић, научни сарадник, Институт за економику пољопривреде, Београд, Србија. e-mail: drago_c@mail.iep.bg.ac.rs, e-mail: zoki@medianis.net, e-mail: brankomih@neobee.net.

FOCUS AND OBJECTIVES OF THE RECENT REFORM OF CAP AND EU REGIONAL POLICY

Drago Cvijanović, Ph.D., Zoran Simonović, MSc., Branko Mihailović, Ph.D.

Institute of Agriculture Economics, Belgrade, Serbia

Summary

Agriculture and its agricultural policy had important role in the period of transformation of EC into the EU, by signing the Maastricht Treaty between members in 1992. This had given a new role to agriculture on the EU market, which required the “Common Agricultural Policy“ (CAP) to be established. That represented significant reform in the EU agricultural policy, which defined the objectives of encouraging the growth of production volume of the basic agricultural products. Common Agricultural Policy had endured fundamental reform in June 2003, which created long-term perspectives for sustainable agriculture and rural development. The EU Common Agricultural Policy must be directed as an integrated policy which contributes to other elements of the state policy, above all in the direction of rural area development. Today CAP reflects almost half century of long change of priorities. The initial objective to increase food production, regardless of costs, is replaced with controlling the production surpluses and excessive costs. Redirection towards fulfillment of various social and ecological goals is also carried out through mechanisms which are in great deal separated from the production.

Key words: common agricultural policy, sustainable development, market reform CAP.

Author's Address:

Dr Drago Cvijanović
Institut za ekonomiku poljoprivrede
Volgina 15
11000 Beograd
Republika Srbija
tel: +381 11 2972 85
e-mail: drago_c@mail.iep.bg.ac.rs

**ТРЖИШТЕ КАО “НЕВИДЉИВА РУКА”
ИЛИ ДРЖАВНИ ИНТЕРВЕНЦИОНИЗАМ КАО
“ВИДЉИВА РУКА” ЕКОНОМСКЕ ПОЛИТИКЕ¹**

С. Стевановић², М. Ђоровић², М. Милановић³

Резиме: У раду су сагледана два међусобно супростављена аспекта тржишта као регулаторног механизма у привреди. Са аспекта предузетништва, слободно деловање “невидљиве руке” подстиче успешне, а ограничава и неутралише неуспешне, док са аспекта социјалне једнакости, преко тржишта се легално продубљује јаз између богатих и сиромашних.

Решавање вишедеценијских контроверзи тржишта као регулаторног механизма водиће ка смањењу социјалне неједнакости, што је једна од карактеристика модела привредних система развијених земаља Европе, односно ЕУ.

Као пут за решавање контроверзи тржишта, земље у транзицији су прихватиле модел „реформисаног друштва благостања“. Резултати транзиције у земљама Централне и Југоисточне Европе су различити и у зависности су од њихове блискости са моделом тржишне привреде развијених европских земаља. Економски ефекти транзиције су праћени код две групе земаља које су постале пуноправне чланице и треће, оних које то још нису. Земље из прве и друге групе које су постале пуноправне чланице ЕУ 2004. године, су према изабраним индикаторима 2003. године достигле или престижне предтранзицијски ниво развоја. Од земаља из треће групе које још нису постале чланице ЕУ, Хрватска има најбоље вредности код већине показатеља. Мерено паритетом куповне моћи достигла је 50% вредности БДП

¹ Рад представља део истраживања на пројекту „Рурално тржиште рада и рурална економија Србије-диверзификација дохотка и смањење сиромаштва“, бр. ОН179028, који у периоду 2011-2014. године финансира МНТР Владе Републик Србије.

² Др Симо Стевановић, ванред. проф., др Милутин Т. Ђоровић, ред. проф., Пољопривредни факултет Универзитета у Београду, е-маил: simo.stevanovic@agrif.bg.ac.rs, djormi@agrif.bg.ac.rs

³ Др Милан Р. Милановић, ред. проф., Мегатренд Универзитет, Београд, е-маил: milanrmilanovic@yahoo.com

Др Симо Стевановић и сарадници

ЕУ-25. Нажалост, анализрани индикатори су код Србије знатно нижи. Вредност БДП је достигла само 30% ЕУ-25, а СДИ/становнику од 1.119 евра, посебно тзв. „греен фиелд“ инвестиције, су на нивоу од 24,4% хрватских. Анализрани показатељи земаља из треће групе су знатно испод тог нивоа.

Кључне речи: тржиште, државни интервенционизам, резултати транзиције, Србија, ЦЈЕ

UDC: 339.13:330.1

**MARKET AS “THE INVISIBLE HAND” OR STATE
INTERVENTIONISM AS “THE VISIBLE HAND”
OF ECONOMIC POLICY**

Simo Stevanović¹, Ph.D., Milutin Đorović¹, Ph.D., Milan Milanović², Ph.D.

¹Faculty of Agriculture, Belgrade, Serbia

²Megatrend University, Belgrade, Serbia

Summary

This paper presents two mutually opposed aspects of the market as a regulatory mechanism in the economy. From the aspect of entrepreneurship, the free operation of "invisible hand" encourage the successful, but limits and neutralises unsuccessful, and from the aspect of social equality, through the market, legally deepens the gap between rich and poor.

It was pointed out that the resolution of decades of controversy of the market as a regulatory mechanism leads to the balanced operation of markets and social equality criteria, which is the one of the characteristics of models of economic systems of developed countries in Europe and the EU.

As a way to resolve market controversies, transition countries have adopted the model of "reformed welfare society". The results of transition in Central and Southeastern European countries are different and depending on the closeness of their model of a market economy with developed European countries. The economic effects of the transition were monitored in two groups of countries that became full members and third, those which have not yet. Countries from the first and second group that have become full members of the EU in 2004, according to selected indicators, in 2003 reached or surpassed the pre-transition level of development. From the third group of countries that have not yet joined the EU, Croatia has the best value for most indicators. Measured by purchasing power parity Croatia reached 50% of GDP in EU-25. Unfortunately, analyzed indicators were much lower in Serbia. The value of GDP reached only 30% of the EU-25, and FDI/capita 1119 euros, especially so called "Green field" investments, are at the level of 24.4% of Croats. Analyzed indicators in the third group of countries are well below that level.

Key words: market, state interventionism, results of transition, Serbia, CJE

Author's Address:

Dr Simo Stevanović
Poljoprivredni fakultet
Nemanjina 6 11080
Beograd

**STRUCTURAL DEVELOPMENT POLICIES AND STRUCTURAL
CHANGE IN RURAL/URBAN AREAS IN GREECE:
AN INTERREGIONAL SAM ANALYSIS**

D. Psaltopoulos¹, Eudokia Balamou²

Abstract. A three-area, interregional Social Accounting Matrix (SAM) model is used to assess the effects of structural policies implemented in the rural town of Archanes (Crete, Southern Greece) during the 1990s, in terms of changes in the structure of the local economy, the extent of economic impacts and their diffusion patterns to adjacent rural and urban localities. Structural changes within a time span of 10 years are estimated using a causative matrix approach, while structural decomposition analysis provides an indication of the attribution of local output growth to changes in the economic structure or final demand. Results reveal that final demand effects on gross production were more important than changes in technical coefficients. Structural policy injections was responsible for around 20.3% of gross production change in Archanes during this period. Also, structural policy specific impacts seem to be quite different, as CAP *support* measures are associated with comparatively high output and household income benefits for Heraklion and high output and employment benefits for N. Kazantzakis. In contrast, *development* measures are more successful in generating firm and household incomes in Heraklion and firm income and employment in N. Kazantzakis.

¹ Demetrios Psaltopoulos, Associate Professor, Eudokia Balamou Research Fellow, Department of Economics, University of Patras, University Campus, Rio 26500 Patras, Greece, e-mail: dempsa@upatras.gr, e-mail: ebalamou@upatras.gr

**ЕКОНОМСКА ПОЛИТИКА РАЗВИЈЕНИХ ТРЖИШНИХ
ПРИВРЕДА ПРЕМА ЈАВНИМ ПРЕДУЗЕЋИМА**

Јелена Петровић¹

Резиме: Јавна предузећа обављају привредну делатност од јавног интереса, а која је дефинисана Законом о јавним предузећима или другим, сродним законом или актом, док су државна предузећа у власништву државе и обављају било коју делатност. Најбитнија карактеристика јавних предузећа је производња и дистрибуција есенцијалних добара која је од значаја за привреду и друштво. У раду, аутор посебну пажњу посвећује процесу приватизације јавних предузећа у развијеним државама света, односно у Великој Британији, Француској и Сједињеним Америчким Државама.

Кључне речи: јавна предузећа, приватизација, дерегулација.

¹ Мр Јелена Петровић, асистент, Природно-математички факултет, Ниш.
e-mail: jelena_asistent@yahoo.com

UDC: 339.13.012.42:330.526.34

**ECONOMIC POLICY OF DEVELOPED MARKET ECONOMIES
TOWARDS PUBLIC COMPANIES**

Jelena Petrovic, MSc Faculty of Science
and Mathematics in Nis

Summary

Public companies perform their economic duty of public interest which has been defined by the Law on Public Companies and other, similar laws or regulations, whereas state companies are in the possession of the state and they perform any kind of duty. The most important characteristic of public companies is the production and distribution of essential goods of great importance for the economy and society. In this paper, the author pays special attention to the process of public company privatization in the developed countries of the world, namely in Great Britain, France and the United States of America.

Key words: public companies, privatization, deregulation.

Author's Address:

Jelena Petrović
Gabrovački put I deo br. 32
18000 Niš
Tel: 063/113-27-68
E-mail: jelena_asistent@yahoo.com

УТИЦАЈ РАЗВОЈА ТРЖИШТА НА ПРОМОЦИЈУ ОРГАНСКИХ ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА

Н. Ђокић¹, Весна Кочић Вугделија, Н. Бербер

Резиме: Иако се могу уочити два приступа развоју тржишта органских пољопривредних производа, први примењен у САД, и други у земаљама ЕУ, обе територије карактерише динамичан развој тржишта. У савременим условима поменуте разлике се смањују, истовремено док органска пољопривреда почиње да се развија у државама где то раније није био случај. Повећана доступност органских пољопривредних производа у различитим каналима дистрибуције и из различитих крајева света управо је последица развоја тржишта и поставља пред промоцију, као инструмент маркетинг микса, различите нове задатке. С једне стране директни маркетинг канали и специјализоване продавнице органске хране настоје да остану конкурентни. Поред тога, потребно је циљање растућег броја повремених потрошача. У исто време, испитују се могућности промовисања „organic plus“ вредности како би се домаћа производња и потрошачи заштитили од глобализације тржишта. Сагледавање утицаја развоја тржишта на промоцију органских пољопривредних производа треба да усмерава обликовање промоције у Србији, као и приликом пласирања домаћих производа на развијена тржишта.

Кључне речи: органска пољопривреда, органски пољопривредни производи, маркетинг стратегије, промоција, маркетинг стратегије развоја органске пољопривреде, промоција органских пољопривредних производа

¹ МА Ненад Ђокић, докторант, асистент, MSc Весна Кочић Вугделија, докторант, сарадник у настави, МА Немања Бербер, докторант, сарадник у настави, Висока пословна школа струковних студија, Нови Сад, Србија, e-mail: nenad.djokic.vpsns@gmail.com, e-mail: vesna.kocic-vugdelija@teachers.org, e-mail: berber_nemanja@yahoo.com

UDC: 339.13:631.147

**THE IMPACT OF MARKET DEVELOPMENT ON PROMOTION OF
ORGANIC AGRICULTURAL PRODUCTS**

Nenad Đokić MA, Vesna Kočić-Vugdelija MSc, Nemanja Berber, MA.
Higher School of Professional Business Studies, Novi Sad, Serbia

Summary

Although there are two different approaches to organic market development, the first applied in the USA and the second in countries of EU, it can be seen that on both territories that development is dynamic. Nowadays differences are decreasing while at the same time occurs development of organic agriculture in countries in which it didn't exist before. Increased availability of organic products in different distribution channels and from different parts of the world is actually the consequence of organic market development which sets new tasks for promotion, as for marketing mix instrument. On one hand, direct marketing channels and specialized organic stores are attempting to remain competitive. Besides, there is a need to target increased number of occasional organic buyers. At the same time, possibilities of promoting "organic plus" arguments in order to protect domestic production and consumers from organic market globalisation are being examined. Understanding of organic market development impact on organic products promotion could direct creation of promotion in Serbia, both for internal market, and for organic products export as well.

Key words: organic agriculture, organic agricultural products, marketing strategies, promotion, marketing strategies for organic agriculture development, promotion of organic agricultural products.

Author's Address:

MA Nenad Đokić
Ljubiše Petrovića Kica 10
Kraljevo
tel. 063/84-93-315
e-mail: nenad.djokic.vpsns@gmail.com

ИСТРАЖИВАЊЕ СТАВОВА ПОТРОШАЧА О ПОТРОШЊИ ОРГАНСКЕ ХРАНЕ У СРБИЈИ

Б. Влаховић¹, В. Радојевић¹, Ивана Живанић¹

Резиме: У раду аутори истражују ставове потрошача о куповини и потрошњи органске хране у Републици Србији. Циљ истраживања јесте идентификација најважнијих чинилаца који утичу на тражњу органских пољопривредних производа. Три четвртине испитаника није упознато са законом о органској храни. Потребна је значајнија едукација потрошача у овом правцу у циљу боље информисаности и повећања тражње. Највећи део испитаника (40%) има поверење у домаће органске производе, што представља добру основу за повећање понуде на тржишту. Највећи део испитаника органске пољопривредне производе купује на тржницама (40%) уочава се да опада значај специјализованих продавница тзв. „органске“ хране. Половина испитаника сматра да органски пољопривредни производи имају високу цену, што представља значајан лимитирајући чинилац повећања тражње и потрошње. Скоро половина анкетираних спремна је да плати више за куповину органских производа. Ово делује охрабрујуће, јер постоји брига потрошача о свом здрављу, такође, ово треба да мотивише и произвођача органске хране да повећају обим и асортиман својих производа. Три четвртине испитаника сматра да су органски производи „здрави“ за исхрану, што, такође, треба да представља додатни мотив за раст њихове потрошње. Резултати указују да још увек није развијена и изграђена свест потрошача о органској храни. Тржиште органске хране још увек није у довољној мери развијено. Неопходно је проширити асортиман производа из органске пољопривреде и прехранбене индустрије, имати континуирану понуду и развијати адекватан маркетинг. Уз добру информисаност и едукацију потрошача могуће је потрошњу подићи на виши ниво.

¹ Др Бранислав Влаховић, ред. проф., мр Вук Радојевић, асистент, дипл.инг. Ивана Живанић, студент мастер студија, Пољопривредни факултет, Трг Доситеја Обрадовића 8, 21000 Нови Сад, e-mail: vlahovic@polj.uns.ac.rs, e-mail: rvuk@polj.uns.ac.rs

Др Бранислав Влаховић и сарадници

Кључне речи: истраживање, тржиште, анкета, органски пољопривредни производи.

UDC: 339.13.017:631.147(497.11)

RESEARCH ON CONSUMER ATTITUDES OF ORGANIC FOOD CONSUMPTION IN SERBIA

Branislav Vlahović, Ph.D., Vuk Radojević, MSc., Ivana Živanović, MA
Faculty of Agriculture, Novi Sad, Serbia

Summary

In this paper authors research consumer attitudes about the purchase and consumption of organic food in the Republic of Serbia. The aim of this research is to identify main factors that influence on demand for organic agricultural products. Three quarters of respondents are not familiar with the law on organic food. Requires a significant consumer education in this direction in order to better inform and increase demand. The largest proportion of respondents (40%) have confidence in domestic organic products, which is a good basis to increase supply in the market. The largest number of interviewed persons buy organic agricultural products at the markets (40%), it is observed declining importance of the specialized shops, so-called "organic" food shops. Half of respondents believe that organic agricultural products have a high price, which is a significant limiting factor of increasing demand and consumption. Almost half of respondents are willing to pay more to purchase organic products. Three quarters of respondents consider that organic products are "healthy" nutrition, which also should represent an additional motivation for the growth of their consumption. The results indicate that consumer awareness of organic food is not yet developed and built. Also, the market for organic food is still not sufficiently developed. It is necessary to extend the range of products from organic agriculture and food industry, to have a continuous supply and to develop appropriate marketing. With good information and education of consumers consumption can be upgraded to a higher level.

Key words: research, market, questionnaire, organic agricultural products.

Author's Address:

Dr Branislav Vlahović
Пољопривредни факултет
Трг Доситеја Обрадовића 8
21000 Нови Сад, e-mail:
vlahovic@polj.uns.ac.rs

РАЗВОЈ СЕОСКОГ ТУРИЗМА У ОПШТИНИ ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ - УГЛЕДНИ ПРИМЕР ЗА СЕЛА СРБИЈЕ

М.М. Шеварлић¹, Златана Петровић²

Резиме. Сеоски туризам и у Србији све више постаје једна од значајнијих и профитабилнијих допунских активности, а у успешнијим сеоским домаћинствима и њихова основна економска делатност.

Поред планинске варошице и излетишта Рудник, неколико села (Коштунићи, Трудељ, Брусница, Клатичево, Леушићи, Гојна Гора, Велереч, ...) стекло је имиџ препознатљивих туристичких дестинација. Њихови резултати потврђују лидерску позицију општине Горњи Милановац у Моравичком округу и репспектабилност у понуди сеоског туризма Србије.

У раду су приказани основни показатељи развоја сеоског туризма у општини Горњи Милановац (број регистрованих домаћинстава, категорисаних соба, лежајева и гостију; остварени приход), са посебним освртом на период 2002-2009. године.

На основу резултата истраживања за општину Горњи Милановац урађена је и процена потенцијала сеоског туризма у Републици Србији.

Кључне речи: сеоски туризам, општина Горњи Милановац, смањење сиромаштва, одрживи развој села, социо-економски значај, процена потенцијала сеоског туризма у Србији.

¹ Др Миладин М. Шеварлић, ред. проф., Пољопривредни факултет Универзитета у Београду, 11080 Београд-Земун, Немањина б; www.agrif.bg.ac.rs, milsevar@eunet.rs

² Златана Петровић, Самостални саветодавац за сеоски туризам, Удружење предузетника у сеоском туризму Србије, zlatanap@ptt.rs

UDC: 338.48-44(1-22)(497.11)

DEVELOPMENT OF RURAL TOURISM IN THE MUNICIPALITY OF GORNJI MILANOVAC-AN EXAMPLE FOR VILLAGES IN SERBIA

Miladin M. Ševarlić¹, Ph.D., Zlatana Petrović²

¹ Faculty of Agriculture, University of Belgrade, Serbia

² The association of entrepreneurs in rural tourism of Serbia

Summary

Rural tourism in Serbia is increasingly becoming one of the most important and profitable additional activities, while in the successful rural households it is their main economic activity.

Beside the mountain town and resort Rudnik, several villages (Koštunići, Trudelj, Brusnica, Klatičevo, Leušići, Gojna Gora, ...) have acquired an image of distinctive tourist destinations. Their results confirm the leading position in the municipality of Gornji Milanovac in Moravički districts as well as respectability in the rural tourism supply of Serbia.

This paper presents the basic indicators of the rural tourism development in the municipality of Gornji Milanovac (number of registered households, categorized rooms, beds and guests; realized revenue), with special emphasis on the 2002-2009 period.

Based on the researching results for the municipality of Gornji Milanovac, there is given an estimate of the potential impact of rural tourism in the Republic of Serbia.

Key words: rural tourism, municipality of Gornji Milanovac, poverty reduction, sustainable rural development, socio-economic importance, assessment of the rural tourism potentials in Serbia.

Author's Address:

Prof. dr Miladin M. Ševarlić,
Poljoprivredni fakultet Univerziteta u Beogradu
11080 Beograd-Zemun, Nemanjina 6
Republika Srbija
Phone: +381.11.2615315
E-mail: milsevar@eunet.rs

УПРАВЉАЊЕ РИЗИЦИМА ПО СТАНДАРДИМА ISO 31000 И 9001:2008 У ВЕТЕРИНАРСКОМ ИНСТИТУТУ

Марија Вукашиновић¹, Ј. Вукашиновић², Ана Вукашиновић³,
С. Обрадовић⁴, З. Дебелњак¹

Резиме: Од појаве и почетка примене ревидираног стандарда 9001:2008, започела је и дискусија међу руководиоцима квалитета и другим одговорним структурама у организацијама о потребама вршења процене ризика и у ком обиму то треба радити. Појавила су се опречна мишљења, из разлога што се мало ко фокусирао на тумачење и интенције стандарда, независно од тога где је примењен - у производним или организацијама које се баве продајом услуга. У раду се указује не само на важност процене ризика, већ и управљање њима, ради постизања услова за сигурније пословање јеног ветеринарског специјалистичког института у његовом окружењу.

Кључне речи: институт, услуге, ризици, управљање, стандарди, квалитет.

¹ Др Марија Вукашиновић, Зоран Дебелњак. Ветеринарски специјалистички институт Краљево.

² др Јован Вукашиновић, Факултет за пословну економију, Ваљево

³ Ана Вукашиновић, Факултет организационих наука, Београд

⁴ Саша Обрадовић, Факултет за економију и менаџмент, Нови Сад

**RISK MANAGEMENT ACCORDING TO THE REQUIREMENTS
OF THE STANDARD ISO 31000 AND 9001: 2008
IN A VETERINARY INSTITUTE**

Marija Vukašinić¹ Ph.D., Jovan Vukašinić², Ph.D.,
Ana Vukašinić³, M.Sc., Saša Obradović⁴, Zoran Debeljak¹

¹ Veterinary Specialized Institute, Kraljevo

² Faculty of Business Economics, Valjevo, Megatrend University Belgrade

³ Faculty of Organisational Sciences, Belgrade

⁴ Faculty of Economics and Management Application, Novi Sad

Summary

The introduction and application of the revised 9001:2008 standard resulted in the discussion among quality managers about the need to perform risk assessment and the volume of the performance. This led to conflicting opinions as few people focused on interpretation and intentions of the standard regardless of where it was applied- in production organizations or in those that sell services. This paper points out not only the importance of risk assessment but risk management too as a precondition for safer business operations of the Specialized Veterinary Institute 'Kraljevo' (VSI) from Kraljevo in its environment.

Key words: institute, services, risks, management, standards, quality.

Author s adress:

Dr Marija Vukašinić
Žička 34. 36000
Kraljevo Republika
Srbija
vukasinovic@vsi.kv

**ТЕХНИЧКА ОСНОВА РАДА
КАО ЧИНИЛАЦ МОДЕРНИЗАЦИЈЕ
ПОЉОПРИВРЕДНИХ ГАЗДИНСТАВА У ВОЈВОДИНИ¹**

Марица Петровић², Јована Чикић, Ж. Петровић

Резиме. Пољопривредна механизација је један од аспеката и показатеља степена модернизације пољопривреде. Употреба пољопривредних машина у процесу рада резултат је развоја и напретка науке и технике, али истовремено и један од чинилаца даљег унапређења пољопривредне производње. У раду се анализирају нека од основних обележја пољопривредне механизације на газдинствима у Војводини, као и проблеми са којима се власници ових газдинстава сусрећу у њиховом коришћењу и одржавању.

Кључне речи: пољопривредна механизација, одабрана пољопривредна газдинства, модернизација пољопривреде

¹ Рад је део истраживања на пројекту: „Одржива пољопривреда и рурални развој у функцији остваривања стратешких циљева Републике Србије у оквиру Дунавског региона“ (Министарство просвете и науке Републике Србије, П46006).

² Мр Марица Петровић, истраживач сарадник, мр Јована Чикић, истраживач сарадник, Живојин Петровић, ванред. проф., Департман за економику пољопривреде и социологију села, Пољопривредни факултет, Нови Сад, е-mail: maricam@polj.uns.ac.rs, е-mail: cikicj@polj.uns.ac.rs, е-mail: zpetrovic@polj.uns.ac.rs,

**TECHNICAL WORK BASIS AS FACTOR OF AGRICULTURAL
FARMS MODERNIZATION IN VOJVODINA**

Marica Petrović, MSc., Jovana Čikić, MSc., Živojin Petrović, Ph.D.
Faculty of Agriculture, Novi Sad, Serbia

Summary

Agricultural machinery is one aspect, but also indicator of the level of agricultural modernization. The use of agricultural machinery in the working process is a result of the development in science and techniques, but, at the same time, one of the factors of agricultural production improvement. The paper focuses on the analysis of the basic characteristics of agricultural machinery on farms in Vojvodina, as well as on farmers` problems in machinery use and maintenance.

Key words: agricultural machinery, selected agricultural farms, agricultural modernization

Author's Address:

Mr Marica Petrović
Poljoprivredni fakultet Novi Sad
Departman za ekonomiku poljoprivrede i sociologiju sela
Trg Dositeja Obradovića 8
21000 Novi Sad
Tel: 021/485-3270; 485-3328
e-mail: maricam@polj.uns.ac.rs

ХИДРОЛОШКИ, ПЕДОЛОШКИ И МИКРОКЛИМАТСКИ ПОТЕНЦИЈАЛИ ТЕРИТОРИЈЕ ПАНЧЕВА У ФУНКЦИЈИ ПОЉОПРИВРЕДЕ¹

Наташа Кљајић², П. Вуковић², Светлана Рољевић²

Резиме. *Клима* је резултат деловања сложеног климатског система и утиче на укупан развој привреде и друштва неког подручја. Климатски елементи имају природну варијабилност о којој се сазнаје директно, метеоролошким мерењима, или индиректно, применом неких других метода. Обзиром на глобалне промене климе на Земљи, познавање климатских прилика је битна чињеница на којој се може засновати привреда датог подручја а у оквиру ње и пољопривреда са свим својим гранама. Са друге стране, *земљиште* као један од најбитнијих природних ресурса, природно је богатство које се обнавља, поправља, побољшава али је такође при нерационалном коришћењу подложно и променама у негативном правцу. Од његове производне способности и начина коришћења, у највећој мери зависи пољопривредна производња датог подручја. И сама чињеница да ткиво свих форми живота на Земљи садржи 50-80% воде и да се у њој у сваком живом организму одвијају све животне активности, говори довољно о важности воде као природног извора за живот. *Вода* је један од основних регулатора раста и развоја сваке биљке, покретач свих њених физиолошких функција и основни чинилац интензивирања производње.

¹ Рад је део истраживања на пројекту број 46006: "Одржива пољопривреда и рурални развој у функцији остваривања стратешких циљева Републике Србије у оквиру дунавског региона", интегрална и интердисциплинарна истраживања (период 2011-2014), који финансира Министарство просвете и науке Републике Србије. Такође је рад део истраживања на пројекту "EU WATER - Транснационални интегрисани менаџмент воденим ресурсима у пољопривреди за потребе ургентне контроле ЕУ вода" Подручје града Панчева, Јужнобанатски округ, АП Војводина.

² Мр Наташа Кљајић-истраживач-сарадник, Мр Предраг Вуковић, истраживач-сарадник, Светлана Рољевић, дипл. инж., истраживач-приправник, Институт за економику пољопривреде, Волгина 15, 11060 Београд, www.iep.bg.ac.rs, e-mail: natasa_k@iep.bg.ac.rs, e-mail: predrag_v@iep.bg.ac.rs, e-mail: svetlana_r@iep.bg.ac.rs

**HYDROLOGICAL, SOIL AND MICROCLIMATE POTENTIAL
ON THE TERRITORY OF PANČEVO IN FUNCTION
OF AGRICULTURAL PRODUCTION**

Nataša Kljajić, MSc., Predrag Vuković, MSc., Svetlana Roljević, MA
Institute of Agricultural Economics, Belgrade

Summary

The climate is the result of work done by complex climatic systems and it affects the overall development of agriculture and society of a certain area. Climatic elements possess natural variability which can be found out in two ways: directly, using the meteorological measurements and indirectly, applying some other methods. Agricultural production of a certain area largely depends on its productive capability and the way of being used. The mere facts that the tissue of all living forms on Earth consists of 50 – 80 % of water and that all vital activities are done in the interiority of a living organism, speaks enough about the importance of water as a natural source of life.

Regarding this, this paper analyses climatic parameters, pedological characteristics and water potentials in the function of evaluation of the specificity of this agricultural area concerning these characteristics and their influence on agriculture. Using the available data of “Tamis” Institute, The Republic Hydrometeorological Service, Statistical Office of the Republic of Serbia, and the internal data of the municipality of Pancevo, the general conclusion is that this area is characterized by favourable climatic parameters, quality soil of high productive capability and quite favourable water resources. The conditions are favourable for an intensive and profitable agricultural production; therefore, the development of this area should be directed towards intensifying agricultural production by introducing complex agrotechnical and hydromeliorative measures.

Key words: climate, soil, water, agricultural production, yield

Autor's address:

Mr Nataša Kljajić
Institut za ekonomiku poljoprivrede
Volgina 15
11060 Beograd
e-mail: natasa_k@iep.bg.ac.rs

УПУТСТВО АУТОРИМА	INSTRUCTIONS TO AUTHORS
<p>Научни часопис ЕКОНОМИКА ПОЉОПРИ-ВРЕДЕ (M24) објављује оригиналне научне радове, прегледне чланке, стручне радове, претходна саопштења, приказе књига и документе. Радови који се категоризују као научни морају имати две позитивне рецензије, према Стандардима МНС и Правилима Уредништва. Аутор је анониман за рецензента а рецензент је анониман за аутора рукописа. Рецензент аутономно вреднује рукопис и може дати позитивну рецензију, предложити дораду или дати негативну рецензију. Рукопис који је за дораду, редакција прослеђује аутору, уз текст анонимне рецензије. Негативно оцењен рукопис враћа се аутору, уз текст анонимне рецензије.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Рад припремити на рачунару, програм Word for Windows, фонт Times New Roman – ћирилица, size 11 - Наслов рада: центриран, size 12, bold; међунаслови: size 11, bold. - Име аутора: испод наслова, академско, односно научно звање, организација, седиште. - Абстракт/сажетак (до 150 речи) и кључне речи, испод имена аутора. - Називи и заглавља табела морају бити на српском и енглеском језику, size 11, center. - Обим рада: до 10 страница (укључујући табеле, графиконе и слике), формат А4, маргине: горе/доле 5.5, лево/десно 4.0, проред 1.0 (највише 18.000 знакова). - Литература (на крају рада, пре абстракта на енглеском): презиме и име аутора (година издања), <i>наслов рада</i>, издавач, место издања, број стране; азбучним редом према презимену аутора. - Абстракт (до 150 речи) и кључне речи, са насловом рада и адресом аутора на енглеском језику (фонт Times New Roman, латиница, size 11), после литературе. - На крају рада се наводи пуна адреса аутора, број телефона и Е-mail адреса. <p>Уз рад, обавезно доставити електронску и папирну верзију потписане Изјаве, на е-mail адресу:</p> <p>ekonomika.poljoprivrede@yahoo.com или milanrmilanovic@yahoo.com.</p> <p style="text-align: center;">ЕКОНОМИКА ПОЉОПРИВРЕДЕ 11000 Београд, Волгина 15.</p>	<p>The scientific journal ECONOMICS OF AGRICULTURE (M24) publishes the original scientific papers, review papers, professional papers, preliminary statements, reviews of the books as well as the documents. The papers categorized as the scientific ones must have two positive reviews, according to the Standards of MSRS as well as the Editorship Rules. The author is anonymous for reviewers, while the reviewer is anonymous for the author of the manuscript. The reviewer autonomously evaluates the manuscript and he/she could give a positive review, suggests some finishing touches or give a negative review. The manuscript that has to be finishes off, has been submitted to the author by editorial board, together with the text of anonymous review. Negatively evaluated manuscript has been submitted to the author, together with the text of anonymous review.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Paper has to be prepared on the computer, in Word for Windows, Times New Roman, in English, size 11. - Title of the Paper: centered, size 12, bold; sub-titles: 11, bold <i>italic</i>. - Name of Authors: under the title, academic, i.e. scientific degree, institution, location. - Abstract (maximum 150 words) and key words, under the author's name(s). - Titles and Headings of the Tables, size 11, center. - Length of Paper: maximum 10 pages (including tables, graphs and pictures), paper size A4, margins: header/footer 5.5, left/right 4.0, line spacing 1.0 (maximum 18,000 characters). - Literature (at the end of the paper, before an abstract in English): surname and name of the author(s) (year of publishing), <i>title of publication</i>, publisher, place of publishing, page number(s); in alphabetical order according to the author's surname. - Abstract (maximum 150 words) and Key words, together with title of the paper and address of author(s) Times New Roman, size 11, after Lit. - At the end of the paper it should be cited a full author's address, phone number and e-mail address. <p>The paper should be sent to the following</p> <p>e-mail address: ekonomika.poljoprivrede@yahoo.com or milanrmilanovic@yahoo.com.</p> <p style="text-align: center;">ECONOMICS OF AGRICULTURE 11000 Belgrade, Volgina 15.</p>